

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Γ' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Η άγνοια προκαλεί φόβο και δημιουργεί προκαταλήψεις

Απόσπασμα από κείμενο αναρτημένο στο διαδίκτυο στις 15.4.2012. Πηγή: <http://world-look.blogspot.com>.

Η ανθρώπινη οντότητα ακολούθησε μια εξαιρετικά δύσβατη και επίπονη πορεία, για να απελευθερωθεί απ' τα δεσμά της άγνοιας και να κατακτήσει το σπουδαιότερο αγαθό, τη γνώση. Η γνώση είναι αυτή που έβγαλε τον άνθρωπο απ' το σκοτάδι της αμάθειας και τον οδήγησε στο φως της νόησης. Παρ' όλα αυτά, ακόμα και στην εποχή μας που έχει χαρακτηριστεί ως «η εποχή της πληροφορίας», κάποιοι άνθρωποι παραμένουν ακόμα στην άγνοια είτε εκούσια, είτε ακούσια.

Βέβαια, η άγνοια αυτή προκαλεί φόβο προς οτιδήποτε άγνωστο και ξένο. Αυτόν τον φόβο μπορούν να τον προκαλέσουν διάφοροι παράγοντες, όπως η αλματώδης εξέλιξη της τεχνολογίας και τα νέα, συνεχόμενα επιτεύγματα της επιστήμης. Ο άνθρωπος που δεν είναι κατάλληλα ενημερωμένος, μπορεί εύκολα να ετεροκατευθυνθεί, κυρίως από τις παραπλανητικές πληροφορίες των Μ.Μ.Ε., και έτσι οδηγείται στην προκατάληψη ως προς κάθε νέα επιστημονική ανακάλυψη. [...]

Όλα τα παραπάνω εύκολα θα μπορούσαν να αποφευχθούν, αν οι άνθρωποι δεν ήταν βυθισμένοι στην άγνοιά τους που δεν τους επιτρέπει να εκτιμήσουν σωστά τους ανθρώπους και τις καταστάσεις. Συνειδητοποιούμε, λοιπόν, πως η άγνοια με τις προκαταλήψεις και τον φόβο που δημιουργεί, επηρεάζει το άτομο σε όλα τα επίπεδα της ζωής του, δεν το αφήνει να αναπτυχθεί όπως θα έπρεπε, το περιορίζει κοινωνικά, το καθιστά αδικαιολόγητα ανασφαλή και ανυπεράσπιστο μπροστά σε ανύπαρκτους συνήθως κινδύνους. Ακόμη, οδηγεί τον άνθρωπο στην υιοθέτηση οπισθοδρομικής συμπεριφοράς και αποτελεί μόνιμο εχθρό της ανθρώπινης προόδου και εξέλιξης.

Έτσι, ο μόνος τρόπος που θα απεγκλωβίσει τους ανθρώπους απ' την άγνοια είναι η παιδεία. Σύμφωνα με την κινέζικη σοφία, « Το πιο πολύτιμο αγαθό είναι η γνώση. Το χρήμα χάνεται, η υγεία και η δύναμη μειώνονται, αλλά ό,τι έχει κερδηθεί από τον νου μένει δικό του». Βλέπουμε, λοιπόν, ότι το μοναδικό όπλο απέναντι στον φόβο και στην προκατάληψη είναι η γνώση της αλήθειας που δίνει στον άνθρωπο τα κατάλληλα εφόδια για να πορευτεί στη ζωή του.

Κείμενο 2

ΟΙ ΔΡΙΜΕΣ ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

Απόσπασμα από το βιβλίο του πανεπιστημιακού και συγγραφέα Σπύρου Τζόκα «Η Κραυγή της Σιωπής», εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα, 2018.

Αύγουστος μήνας, όπως και τότε, στη μεγάλη καταστροφή του ελληνισμού, ζεστός μήνας και ένας έντονος κυριακάτικος ήλιος. Είχαν ήδη περάσει οι δρίμες του Αυγούστου, οι πρώτες, δηλαδή, έξι μέρες του μήνα που ο λαός μας τις θεωρεί πολύ δυσοίωνες. Κάποιοι ήταν και υπερβολικά προληπτικοί, ζούσαν με τον φόβο των προλήψεων. Αυτοί δεν λούζονταν κι ούτε έπλεναν ρούχα, γιατί φοβούνταν μήπως καταστραφούν τα ρούχα τους. Τα παιδιά τα έκλειναν μέσα τα μεσημέρια, αυτές τις μέρες και τους έλεγαν: «Μην βγαίνετε έξω, μην περνάτε απόμερα και τρίστρατα, γιατί οι Δρίμες θα σας κάνουν κακό, μεγάλο κακό.»

Οι Μικρασιάτες πίστευαν πως οι Δρίμες είναι οι δώδεκα πρώτες μέρες του μήνα κι όχι οι έξι και πως η καθεμία απ' τις δώδεκα αντιστοιχεί σ' ένα μήνα της χρονιάς. Γι' αυτό τις έλεγαν και «μερομήνια». Οι γυναίκες των ναυτικών παρακαλούσαν παλιά να είναι καλά τα μερομήνια, για να είναι καλά τα ταξίδια. Τα μερομήνια έλεγαν ότι, αν έχει αέρα την πρώτη μέρα, και ο πρώτος μήνας, ο Γενάρης δηλαδή, θα είναι άστατος και ακολουθεί ο καιρός των υπόλοιπων ημερών που προμηνύει και τον καιρό των υπόλοιπων μηνών.

Αύγουστος μήνας, λοιπόν, και πρωινό Κυριακής στις φτωχογειτονιές της Καισαριανής κάποτε. Χαμόσπιτα δίπλα σε παράγκες. Μπουγάδες και απλωμένα ρούχα στις αυλές να πάλλονται από το αυγουσιτιάτικο μελτεμάκι. Οι μυρωδιές μπερδεύονταν ανάμεσα στους μικρούς κήπους και στους βόθρους.

Παράγκες ξύλινες και ντενεκεδένιες και χωματόσπιτα γέρνανε από τη μια μπάντα και άκουγε ο γείτονας την ανάσα του διπλανού του, το κλάμα του μωρού. Οι παράγκες σχημάτιζαν τετράγωνα και υπήρχανε είσοδοι που έμπαινες μέσα στο τετράγωνο, αλλά ήταν πολύ στενές, μόνο ποδήλατο μπορούσε να περάσει ή γαϊδουράκι και σούστα¹ το πολύ - πολύ....

Κείμενο 3

[Η παλιά η γειτονιά]

Απόσπασμα από το διήγημα του Νίκου Κοκάντζη «Τζιοκόντα», στο «Πεζογράφοι της Θεσσαλονίκης 1930-1980», εκδ. Επιλογή.

¹Το κάρο που έσερνε συνήθως ένα άλογο.

Χθες είδα και πάλι στ' όνειρό μου την παλιά μου γειτονιά. Όνειρο στον ύπνο, στον ξύπνο εφιάλτης έτσι που την έχουσε καταντήσει. Όμως εγώ την πρόλαβα στις ομορφιές της. Τύχη μου εμένα μεγάλη που πρόλαβα και γεννήθηκα και μεγάλωσα εκεί όπως ήτανε στα παλιά, έζησα εκεί και τον Πόλεμο και την Κατοχή και μερικά χρόνια μετέπειτα.

Σ' εκείνα τα χρόνια, πριν από τον Πόλεμο, σε γειτονιές σαν τη δική μας, οι άνθρωποι καθότανε ακόμη σε σπίτια κι όχι σε «μέγαρα», υπήρχανε κήποι και λουλούδια και λείπανε τ' αυτοκίνητα, οι εποχές του έτους είχανε ακόμη τη δική τους μυρουδιά η καθεμία και την ησυχία της νύχτας την έκοβε το γαύγισμα ενός σκύλου, το λάλημα ενός κόκορα πριν ξημερώσει, τα βατράχια στη στέρνα του γείτονα το καλοκαίρι, ο πρωινός ο γαλατάς κι οι πρώτες κουβέντες των νοικοκυράδων – Θεέ μου, αυτά και τόσα άλλα.

Τότε λοιπόν, υπήρχε εκεί ένα φτωχόσπιτο που γίνηκε πολύ σημαντικό για μένα. Στενόμακρο και χαμηλό, είχε μια γερτή στέγη από παλιά κεραμίδια και μια κληματαριά που έπιανε τη μισή την πρόσοψη κι απλωνότανε πάνω από το σκέπασμα της εξώπορτας. Στη μια του πλευρά ένας τάχα κήπος, με δύο τρεις γλάστρες, χόρτα και τσουκνίδες μα και μια μεγάλη συκιά, ένας φράκτης της κακιάς ώρας που μόνο τα όρια έδειχνε χωρίς να φυλάει από τίποτε – όχι που υπήρχε λόγος δηλαδή να φυλάξει, τι να φυλάξει κι από ποιον – ένας κήπος μ' άλλα λόγια, τίμιος και απροσποίητος, λίγο απ' το χέρι του ανθρώπου και πιο πολύ του Θεού, ένας κήπος, χάρμα, που, στα χρόνια που περάσανε και πάνε, χαζεύοντας τα πάρκα της Ευρώπης λαχτάρησε γι' αυτόν η καρδιά μου, γέμισα από καημό για τις γωνιές του, τις πέτρες τα μαμούδια τις σαύρες τα τζιτζίκια του, τον απέραντο κόσμο που έκλεινε στις δυο του σπιθαμές, εκεί που παίζαμε και μεγαλώσαμε και ζήσαμε και γνωρίσαμε, που προπαντός γνωρίσαμε.

Λοιπόν.

Ανάμεσα σ' αυτό το σπίτι και το δικό μας ήτανε ένας ανοιχτός χώρος, ένα οικόπεδο, πνιγμένος από χορτάρι το καλοκαίρι, ούτε ξέραμε ποιος ήτανε ο ιδιοκτήτης του, κανείς δεν είχε φανεί ποτέ, ήτανε ο τόπος συγκέντρωσης της παρέας, τόπος κουβέντας, παιχνιδιού, τσακωμών, αγάπης. Εκεί παίζαμε κρυφτό και μπίκο κι αγιούτο, εκεί παίζαμε τους εξερευνητές της ζούγκλας, εκεί ξαπλώναμε ανάμεσα στο χορτάρι που ψήλωνε ολόγυρα τα βράδια του καλοκαιριού και λέγαμε τα δικά μας.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1° (μονάδες 15)

Τι είδους αντιλήψεις είναι οι «δρίμες», για τις οποίες γίνεται λόγος στο Κείμενο 2; (μονάδες 5) Σε ποιο βαθμό πιστεύεις ότι η εξάπλωση των αντιλήψεων αυτού του είδους συνδέονται με το επίπεδο μόρφωσης και ζωής των ανθρώπων; (μονάδες 6) Να οργανώσεις την απάντησή σου σε 70-80 λέξεις με βάση τα νοήματα των Κειμένων 1 και 2, δίνοντας από ένα χωρίο από το κάθε κείμενο, που ενισχύει τις θέσεις σου. (μονάδες 4)

Μονάδες 15**Ερώτημα 2° (μονάδες 10)**

Να καταγράψεις δύο ζεύγη αντιθέτων νοηματικά λέξεων στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 4) και να εξηγήσεις με συντομία πώς βοηθούν στην εισαγωγή στο θέμα, που είναι και ο στόχος της εισαγωγικής παραγράφου (μονάδες 6).

Μονάδες 10**Ερώτημα 3° (μονάδες 10)**

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 2 πέντε λέξεις ή φράσεις που αποδίδονται σε μεταφορική λειτουργία της γλώσσας (μονάδες 5) και να εξηγήσεις με συντομία αν ταιριάζει αυτή η λειτουργία της γλώσσας με το θέμα του κειμένου (μονάδες 2) και με την πρόθεση του συγγραφέα του να ευαισθητοποιήσει τον δέκτη (μονάδες 3).

Μονάδες 10**ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)**

Στο Κείμενο 3 κυριαρχεί μια νοσταλγική διάθεση. Να την ερμηνεύσεις αξιοποιώντας τρεις σχετικούς κειμενικούς δείκτες και να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με την εξίσου επικριτική διάθεση που διατυπώνεται για τη σύγχρονη οικιστική. (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15